

მწყემსი

მე ვარ მწყემსი კეთილი: მწყემსმან კეთილმან სული თვისი დაჰსდგის ცხოვართათვის. იოან. 10—11.

შპოვე ცხოვარი ჩემი წაწყმედული. მსრეთ იყოს სიხარულ ცათა შინა, ერთისათვის ცოდვილისა. ლუკ. 15—4.

შოველით ჩემდა ყოველნი მაშურალნი და ტვირთ-მძიმენი და მე განგისვენოთ თქვენ. მათ. 11—28.

№ 12

1883—1903

30 ივნისი

სწორეთ მშენიერი და მისაბამებელი წეს-წყობილება.

ხერსონის ეპარქიაში დიდი ხნიდან არის შემოღებული ერთი მშენიერი წეს-წყობილება მღვდლად საკურთხე კანდიდატების გამორჩევის შესახებ; სწორეთ ფრიად სასურველია რომ ეს წესი ყველგან შემოიღონ. აი ეს წეს-წყობილება. როცა დაიცილება მღვდლის, მთავარდიაკვნის და მედავითნის ადგილი მაშინვე გამოაცხადებენ ეპარქიალურ გამოცემაში. გარდა ადგილის დაცლისა გამოაცხადებენ დაწვლილებით ცნობებს; რამდენი კომლი და სულია მრევლი, რამდენი აქვს შემოსავალი მღვდელს მიახლოებით, ან რამდენია ჯამაგირი; არის თუ არა საკრებულო სახლი. ერთი სიტყვით ყოველივე ცნობა არის ეკლესიაზედ, მრევლზედ და მღვდლის შემოსავალზე. მოიწოდებენ მთხოვნელებს გაზეთის საშუალებით.

ყველა გაიგებს და მთხოვნელები ყოველი კუთხიდან გამოგზავნიან თხოვნებს საჭირო საბუთებით. ოთხი-ექვსი თვის შემდეგ გაარჩევენ თხოვნებს და ადგილს აძლევენ იმას, რომელსაც უპირატესობა აქვს. წარმოიდგინეთ, რომ მთხოვნელები საჭიროდ არც-კი რაცხენ კათედრის ქალაქში მოვიდნენ და წარუდგენ კონსისტორიის მდივანს ან ვისმე სხვას. არც ერთი მთხოვნელი უკმაყოფილო არ რჩება ამ ეპარქიაში ამ წეს-წყობილების წყალობით. რატომ არ უნდა იქნეს შემოღებული ჩვენშიაც ეს წეს-წყობილება, რომ მოსპოს კაცმა ამდენი უკმაყოფილების ბუზღუნი სამღვდლო კანდიდატებთა შორის... მართალია ეხლა ზოგიერთ საეპარქიო კანცელარიებში ფიცრის ნაჭერზე დააწერენ ხოლმე, რომ ეს-და-ეს მრევლი დიაცალო, მაგრამ ეს ფიცარი კანცელარიაშივე კიდია და საიდან გაიგებს სამღვდლო კანდიდატი მიყრუებულ სოფელში მცხოვრები?...

მწარე ფიქრები.

(გაგრძელება *)

ბი ისეთნი იყვნენ, ჩვენო ძვირფასო მკითხველო, ქრისტეს დროის ფარისევლები, როგორათაც აგიწერეთ წინა ნომერში. ივინი გარეგანი სიფაქიზით და სიწმიდით ჰფარავდნენ ღრმა გარყვნილებას, სავისეს უსამართლოებითა და მტაცებლობითა.

სამწუხაროდ არ ვხედავთ ჩვენ ეხლანდელი ჩვენი ხალხის ცხოვრებაში ზე საქციელში იმისთანავე ფარისევლურ მიმართულებას?

ხშირად ვხედავთ ჩვენ ეხლაც მრავალთა, რომელნიცა წარმოსთქვამენ მშვენიერთა, პატიოსანთა მჭკრმეტყველურ სიტყვათა ან მისთვის, რომ მით დაფარონ საძაგელნი საქმენი, რომელნიც მათ ჩაუდენიათ, ან მისთვის, რომ კარგი სიტყვით მოიპოვონ რწმუნება მჩატე ჭკუის პირთა და წაართვან მათ მათი ქონება, პატიოსნება, ბედნიერება და საუკუნო ცხოვრება!..

როგორ ხშირად შიგვიზიდავენ ჩვენ კაცნი თავმდაბლობით და მორჩილების სახით და გარეგანად თავალ საჩინო კეთილი ცხოვრებით, როდესაც ნამდვილად და საქმი-ტი მტაცებელნი, მემრუშენი, ფიცხელნი და დაუზოგავნი არიან!..

ამისთანა კაცებმა აურ-დაურის კაცთა შეხედულება და ცოდნა: კეთილი მათთვის შეიქმნა ბოროტად, ხოლო ბოროტი—კეთილად. ღმერთი და მისი წმიდა ნება მათთვის საგმობი და სასაცინო შეიქნა; უღვთობა და არა წმინდება—საქებარი საგანია მათთვის. საკუთრება მათთვის—სატაცებელია: მტაცებლობა მათთვის—თავის საკუთრების მოხმარებაა. პატიოსანი ქორწინება—გარყვნილებაა; ნამდვილი გარყვნილება—კანონიერი და ბუნებრივი ცხოვრებაა. უსირცხვილო პირ მოთნეობა ცდილობს, რომ დაანახოს ხალხს კეთილის მხრით უკეთურება.

როგორ უნდა ვებრძოლოთ ამისთანა საშიშარ ფარისევლებს? ყველანი უნდა ვეცადოთ აღვადგინოთ ჩვენშიცა და სხვაშიცა პატიოსნება, სიმართლე და წრფელი შიში ღვთისა... საქიროა, რომ პატიოსანი და მაღალნი სიტყვანი პატიოსანი გულისაგან გამომდინარებდნენ და კეთილ საქმესთან იყვნენ

შეერთებულნი. უნდა ვეცადოთ, რომ გარეგანი კეთილი შეხედულება ეთანხმებოდეს კაცის შინაგან სულის მდგომარეობას, გამომხატველი იყოს შინაგანი ცხოვრებისა. უნდა ვეცადოთ, რომ გარეგანი კეთილ მსახურებრივი სახე გამომხატველი იყოს შინაგანი კეთილ მსახურებისა, ღვთის სიყვარულისა და მის წინაშე კრძალვისა. უმთავრესად ჩვენი ყურადღება და ჩვენი შრომა უნდა იქმნეს მიქცეული ჩვენ კეთილ მიმართულებაზე, ჩვენი სულის განკეთილებაზე და მაშინ გამობრწყინდება იგი გარეგანად ჩვენს კეთილ გარეგან მოქმედებაშიაცა.

თუ ყველანი ამ გზას დავადგებით, თუ ყველანი ასე მოვიქცევით მაშინ ჩვენში განმტკიცდება კეთილ ზნეობა და ქეშმარიტი ქრისტიანული სარწმუნოება, დაემხობა უსამართლოება და დამკვიდრდება სიმართლე და კაცთმოყვარება.

*
**

არ არის დიდიხანი რაც ერთი მღვდლისაგან წერილი მივიღეთ. წერილი თავიდან ბოლომდის სავსეა დამწერის საჩივრით, რომ იგი არ ელირსა ჯილდოს, როდესაც მისი თანამოძმენი ყოველთვის ჯილდოვდებიან თავ-თავის დროს და, სამწუხაროდ მისსა, ისეთნი, რომელთა სამსახური უმცირესია. დიად. არა ერთისაგან ისმის საჩივარი ჯილდოების შესახებ. ქეშმარიტად ფრანგის სამღვდლოება უმჯობესად იქცევა ამ შემოხვევაში. მათ არავითარი ჯილდო არ ეძლევათ და არავის არც ეხარბებიან და არც ეშურებიან. მართალია ველურ ხალხში, რომ ეს ცხოვრობდეთ მაშინ კიდევ იტყვის კაცი რომ მნიშვნელობა აქვს გარეგან ნიშნებს, მაგრამ ჩვენ ხალხში რა მნიშვნელობა უნდა ჰქონდეს გარეგან ნიშნებს? ერთი გარეგანი ნიშანი ჯვარი სწორეთ შესაფერია მღვდლისათვის და კიდევ აქვსთ ყველას განურჩევლად, ხოლო დანარჩენები-კი...

მაგრამ, სამწუხაროდ ჩვენში ნამეტნავად გავრცელებულია გარეგანი ნიშნების ტარების სურვილი და მით ყოყოჩობა...

საიდაც უნდა მიიხედ-მოიხედოთ დღეს ჩვენი ხალხის შეკრებილებაში მთლად აჭრელებული არიან: ზოგს მხრებზე, ზოგს მკერდზე და ზოგს ქულებზე ყვითელი-წითლი ნიშნები აქვსთ დაკერებული ზოგი სირმით და ზოგი ყაითნით ნაკერი; ზოგს ჯინჯილები და ზოგიერთებს რკინებისაგან გაკეთებული რალაცაები აქვსთ ტანისამოსზედ მიკერებული. გიკვირს რომ უცქერი ყველა ამებს..

*) იხ. „მწეკმსა“ № 11, 1903 წ.

ეს ნიშნები ხომ ყველას არ ეძლევა. ვისაც არა აქვს უფლება ამისთანა ნიშნების ტარებისა ისინი ხმლით, სატყვერით, რევოლვერით და სხვა რაღაცა ფოლაქებით იმკობს თავს და მით ამპარტავენობს. უბედურება ის არის, რომ ამ ხმლებს, სატყვერებს და რევოლვერებს ხშირად ჩხუბის დროს ხმარობენ და თავიანთ მოძმეებს დღეს უმოკლებენ. თფილისის ქალაქში იარაღის ტარება მართებლობამ აუკრძალა ყველას. წარმოიდგინეთ ზოგიერთებს უთხოვიათ, რომ შნოს გ ულსათვის ხის ხანჯლების და ხმლების ტარების ნება მოგვეცითო. თუ ეს მართალია რაღა უნდა სთქვას კაცმა მათ განათლებაზე და კაცობაზე?..

სოფლის ხუცესი.

(გაგრძელება იქნება)

იმპერატორის ნიკოლოზ I მოგზაურობა საქართველოში.

ძველი დროის ხელმწიფის მოგზაურობის ამბები ისე საინტერესო არ არიან, როგორც იმპერატორის ნიკოლოზ პირველისა. საისტორიო მოამბეში არის შესანიშნავი მემუარები გრაფ ბენკენდორფისა იმპერატორის ნიკოლოზის მოგზაურობის შესახებ საქართველოში.

გრაფი ა. ქ. ბენკენდორფი, — რომელსაც იმპერატორის ნიკოლოზ I-ს ზებირად ნაამბობი მემუარებში ჩაურთავს, — ტომით გერმანელი იყო, რიგაში დაბადებული. იმპერატორს ნიკოლოზს ძალიან უყვარდა და დანიშნა 1826 წ. ჟანდარმების შეფად, იმპერატორის უმთავრესის კონტორის და მის უდიდებულესობის საკუთარ კანცელარიის მე-III განყოფილების უფროსად. გრაფი ბენკენდორფი ყოველთვის მეცადინობდა, რომ მეფესა ღ ხალხშორის მამაშვილური სიყვარული დაეარსებია ყველგან. ის არ გავდა სრულიად ზოგიერთ პირებს, რომელნიც ნაცვლად სიყვარულისა საზოგადოებაში თავიანთი საქციელით უთანხმოებას და მტრობას სთესავენ. ნებას ვაძლევთ ჩვენ-თავს გადმოვბეჭდოთ „ივერიიდან“ ამ მოგზაურობის ამბები. დარწმუნებული ვართ ყველა დიდის სიამოვნებით წაიკითხავს ამ

ამბებს და ცოტათ თუ ბევრად გაიცნობს იმპერატორის ნიკოლოზ პირველის დიდებულებას და კეთილ ფიქრებს ჩვენი კუთხის შესახებ:

იმპერატორი ნიკოლოზ I დიდად მოწყალე და კეთილ განწყობილი იყო არამც თუ მარტო ქართველებისადმი, არამედ თვით ველურ მთიულეებისადმიც. ეს სჩანს ინსტრუქციის სიტყვებიდან, რომელიც მან დაუტოვა გენ. ვენიამინოვს, მთიულეების უფროსს: „რუსეთის ინტერესებისათვის საჭიროა, რომ ეცადოს მთიულეთი აღერსით მოინადიროს და შეაკავშიროს ისინი რუსეთის სახელმწიფოს. ამისათვის ეს ველური ერი უნდა შეაჩვიოს წესიერებას, კანონებსა და განათლებას. ხოლო მუდმივი ომი მათთან და ბრძოლა უფრო გვაშორებს მათ და უფრო აძლიერებს ამ ერში ომის სურვილს და სისხლის ღვრას, რომელიც უიმისოდაც უყვართ. საჭიროა დაწესდეს სხვა-და-სხვა ადგილას სკოლები მთიულეების შვილებისათვის“. ხოლო, რომ იმპერატორი ნიკოლოზი მუდამ კეთილ-განწყობილი იყო ქართველებისადმი, ცხადად სჩანს, როგორც მის აღტაცებულ აღწერილობიდან ტფილისში დახვედრისა, აგრეთვე მუდმივ მის მზრუნველობიდან, რომ გაევრცელებინა სწავლა ქართველ-მოზარდთაში, და სხვა მრავალ ფაქტებიდანაც, სხვათა შორის აქ უნდა მოვიხსენიოთ, როგორის სულგრძელობით მოეპყრა სხვა-და-სხვა „ХОТЬ Я БУДУ“ ების 1832 წ. შეთქმულებას და შემდეგში სრულიადაც აპატია მათ დანაშაულობა. 1848 წ. რუსეთის ყველა მაღალ სასწავლებლებში მან კავკასიის სტიპენდიები დანიშნა ახლად-დაარსებულ აღმოსავლეთის ფაკულტეტში განაწესა ქართული და სომხური ენის კათედრები და თვით სამეცნიერო აკადემიაში ქართულ სიტყვების და ისტორიის შესასწავლად მიუმატა ერთი წევრის ადგილი, ხოლო ყველა ჩვენს სტიპენდიანტს დაავალა ესწავლათ ქართული ენა — ქართველ პროფესორის ხელმძღვანელობით. სამწუხაროდ, ეს წესი შემდეგ, ესრედ წოდებულ ტოლსტოის სისტემის გაბატონების დროს, — მოისპო (იხ. „Грамоты и другіе историческіе документы, т. I. подъ редак. Цагарели და ამ წიგნის გარჩევა „მოამბეში“ 1894 წ.) მანვე დაარსა ტფილისში და ქუთაისში გიმნაზიები და დააწესა სამაზრო სასწავლებლები და დაიწყო კორპუსები ქართველ თავადაზნაურების შვილების გზავნა დასასრულ, თვით კავ-

კასიის ნამესტნიკათ დანიშნა თ. მიხ. ვორონცოვისა, რომელსაც რუსეთის სახელმწიფო კაცთა შორის მაშინ ტოლი არა ჰყავდა, ამტკიცებს ჩვენდამი მოწყალედ მზრუნველობას.

ბროსსე სწერს, რომ ერევნის აღებაში გენ. ბენკენდორფიც ერიაო, მაგრამ, ჩვენის აზრით, ის აღექვსანდრეს ძმა, კონსტანტინე უნდა იყოს (ibidem), „Внѣшнее и думы“-ს ავტორი ხშირად იხსენიებს იმას. იმპერატორს სურდა თან წაეყვანა გრ. ა. ბენკენდორფი, მაგრამ გრაფი ავაჯ გახდა. გრაფი დაღონებით ამბობს: „დიდად ვწუხნდი, რომ აღარ მომიხდა მის უდიდებულესობასთან საქართველოში ყოფნა, სადაც პირველად დავიწყე სამხედრო სამსახური. ვსწუხნდი, რომ არ ვიახელი შეფერაინდს, რომელიც მხოლოდ თავის ძლიერ-მოსილ მარჯვენით იცავს სამეფო ტახტებს და ერთა მშვიდობიანობასო“, — ხოლო ხელმწიფის დაბრუნების დროს გრაფი დახვდა მას მოსკოვს, სადაც „სასახლეში“ იმ დროს ძალზე შიშობდნენ ხელმწიფის შესახებ, რადგან იგი იყო კავკასიის იქით მხარეს და უნდა გარდმოეგლო მთები, სადაც სახლობდნენ ჩვენდამი მტრად გარდაკიდებულ მცხოვრებლები. მე კარგად ვიცნობდი მთიულების ზნე-ჩვეულებას, ვიცოდი, როგორის კრძალვით იხსენიებდნენ ისინი რუსეთის ხელმწიფის სახელს, — რომელსაც არაოდეს არ აბრალებდნენ ბოროტ-მოქმედების ჩადენას და არც მის მოსამსახურეების სიმკაცრეს, არამედ თავის მომავლის იმედს მარტო იმაზე აყარებდნენ. მუდამ ვამტკიცებ რომ იმპერატორის სიცოცხლე ამ ნახევრად ველურ ერთა შორის უფრო უშიშარ მდგომარეობაშია, ვინემ იქნებოდა ევროპის განათლებულ ქვეყნებში, სადაც დემაგოგიამ, ეს ნახევარი საუკუნეა, შეჭლახა პატივისცემა გვირგვინოსნებისადმი. ჩემი წინასწარმეტყველება კიდევაც ასრულდა. 28 ოქტომბერს ხელმწიფე მშვიდობით მობრძანდა მოსკოვს“. აქ იმას, შემკვიდრეს და ჩერნიშოვს იმპერატორმა უამბო თავისი მიმოსვლა საქართველოში, „რომელიც ხელმწიფემ დალაგებით აგვიწერა და საოცარი მეხსიერებაც გამოიჩინა: არც ერთი წვრილმანი ამბავი არ დაჰვიწყებოდა. როგორც-კი დავბრუნდი სასახლიდან, მოგვითხრობს ბენკენდორფი, იმ წამსვე დავეშურე აღმეწერა მისი ნაამბობი. მე, რასაკვირველია, შემოკლებით აღწერე შინაარსს ამ ნაამბობისას, რომელიც რვა საათს გაგრძელდა.

გრ. ბენკენდორფის მემუარებიდან ჩვენ ვსთარგმნეთ მხოლოდ ის, რაც შეეხებოდა ჩვენ, მხარეს და, რომ არ შეგვეწყვიტა შუა ადგილას ეს აღწერა, მთელი მოგზაურობა ამიერ-კავკასიაში გადმოვთარგმნეთ. ბოდიშს ვიხდით ამით გაზეთის მკითხველები-სათვის ცოტა გაგრძელდა ეს ფრიალ შესანიშნავი აღწერა იმპერატორის ნიკოლოზ პავლეს ძის მოგზაურობისა. ჩვენი ლიტერატურა ერთობ ღარიბია ისტორიულ მასალებითა შემდეგ რუსეთთან შეერთებისა. შენიშვნები, გარდა ოთხისა, იმპერატორის ნიკოლოზის მიერ ფრანგულად მიწაწერისა, ჩვენ გვეკუთნის.

აქ (ალუპკაში) ჩემი მეუღლე ვორონცოვისას დარჩა. მე და ჩემი შვილი იალტაში ხელახლად ჩავსხედით „ჩრდილოეთ ვარსკლავზედ“, რომელმაც წაგვიყვანა ჩვენ აზიის ნაპირისაკენ ქარი თანდათან ძლიერდებოდა და ლამის ქარიშხლად გარდაქცეულ იყო. საშინლად გვაქანებდა. 21 სექტემბერს, დილით, როგორც იქმნა, გელენჯიხს მივალწიეთ. ციხიდან რე ველიამინოვის ბანაკიდან მისასაღმებელად საიმპერატორო ფლაგისა იგრიალა ზარბაზნებმა; მით აუწყეს ჩვენი მოსვლა კავკასიის მთებს, რომელნიც პირველად ხედვიდნენ რუსეთის მონარქს. ზღვა ისეთი აღელვებული იყო, რომ დიდის გაჭვივებით მოვახერხეთ ნავში ჩაჯდომა და ნაპირზედ გასვლა; ხოლო მეორე ნავი, რომელსაც მოჰყავდა ჩვენი ამაღა, იძულებული შეიქნა — ორთქლმავალ გემით უკანვე გაბრუნებულიყო.

ჩვენ პირდაპირ გავსწიეთ ბანაკისაკენ, სადაც შეიარაღებული ჯარი გვიცდიდა. მაგრამ გრიგალი თანდათან ძლიერდებოდა და ისეთი ძალით მძვინვარებდა, რომ მხედრობა ფეხს ვერ იმაგრებდა და წამდა-წამ ხან წინ ხან უკან იხევდა; დროშები სამს და ოთხ კაცს ძლივს ეჭირა ხელში. თქვენც იცით, რა ღონიერი კაცი ვარ, მაგრამ ფეხზე ძლივს ვიდექი და განძრევა მიჭირდა. მაშასადამე, ცერემონიულ-მარშისათვის ვინლა იფიქრებდა; მიუხედავად ამისა, ჯარი მშვენივრად წარმომიდგინეს და მეც ძლიერ კმაყოფილი დავრჩი. ყველა ისინი ძველი მეომარნი იყვნენ და მათი ძველი მეომრობა იყო აღბეჭდილი მათსავე სახეზე, რომელიც გვარწმუნებდა რომ სავსებით შეიძლებოდა დანდობოდით. პირადად მე არასოდეს არც ერთ ჯარს არ მიუღივარ ასეთის აღტაცებით: სწორედ სტკებოდნენ თავისი მეფის

ხილვით. თითქმის ყველა სტიქიონი წინა-აღვიდგა: წყალი ჩანთქმას გვიქადოდა, ბორიო საშინელ მძვინვარებით ჰქროდა; ამას დაემატა გელენჯიხში ცეცხლის გაჩენა.

ველიამინოვმა მაშინვე ცხენი გააქენა ცეცხლისაკენ ჩვენ იმას გაყვებით. ცეცხლი მოჰკიდებოდა პროვიანტის მალაზიებს და იქიდან მოსდებოდა თივას, რომელიც რამოდენსამე მილიონ ფუთობით იქვე იდგა. ცეცხლის კვამლით სრულიად დაბურული იყო არტილერიის პარკი, რომელიც საფეხ იყო წამლით და გატენილ ყუმბარებით. ჩვენ დავდიოდით ამ კვამლში, ხოლო სალდათებ-საკვირველის გულგრილობით ილაგებდნენ თავიანთ შინელებში სასროლ მასალას.

მოგვწვივდა, მაგრამ გრივად დაგვიმტვრია სამზარეულო და სადილიც მიგვიფანტა-მოგვიფანტა. საღამოზედ განვიზრახე გემით დაბრუნება, მაგრამ ქარიშხლის გამო ეს სრულიად შეუძლებელი შეიქნა. ძალა-უნებურად უნდა დავრჩენილიყავით მშვიდნი და დავგეცადა გახრეკილ ცივ სახლში, სახამ ქარი ჩადებოდა.

მე წავედი „ლოშპიტლის“ დასახედავად და გენერალ შტეიბენის სახაზავად, რომელიც მძიმედ დაიჭრა მთიულებთან ბრძოლის დროს. ვაი თუ დავკარგოთ ეს მამაცი აფიცერი.

ძლივს მეორე დღეს ნაშუადღევს ხუთ საათზედ მოვანებრხეთ გადასვლა, გემზედ რომელიც აგრედვე დიდ განსაცდელში ყოფილიყო. მე მოხარული ვიყავი, რომ ყოველივე ეს ნახა ჩემმა შვილმაც, რომლის ქცევით ამ შემთხვევაში ძლიერ კმაყოფილი დავრჩი.

ლამის თერთმეტ საათზედ ჩაუშვით ღუზა ანაპის წინ და ოცდა ოთხ სექტემბერს შევედით ამ ციხეში, სადაც დავათვალიერე მეცხოვნე ჯარი და ქსენონი. ნაშუადღევს ორ საათზე უკვე კერჩში ვიყავით. ეს ქალაქი დიდად სარგებლობს კაბოტაჟის გემების მიმოსვლით და შესანიშნავად იზრდება. წყლის პირად გაყვანილი ქუჩა მშვენიერია. მუდმივმა სიძველეების ძებნამ ბევრი შესანიშნავი საგნები აღმოაჩინა; მუზეუმი თანდათან ივსება და რამდენიმე შესამჩნევი ნივთი პეტერბურგში იქნა გაგზავნილი, სხვათა შორის ერთ სამარხში ნახა, მშვენიერად ნაკეთები ოქროს ნიღაბი, რომელიც ქალაქის სახეს წარმოადგენს.

კერჩში საშას გამოვეთხოვე. მან გასწია ალუპკას და შემდეგ უნდა დაესრულებინა თვისი მოგზაურობა რუსეთში, ხოლო მე „ჩრდილოეთ ვარსკლავზე“ ვავემართე რედუტკალესაკენ და მივაღწიე 27 სექტემბერს. აქ დამხვდა მთავარ-მართებელი ბარონი როზენი.

როზენისამე ვერსის მანძილზედ ამ საძაგელ, ქაობით გარშემორტყმულ და ხაშმიან დაბის წინ დამხვდა თავადი დადიანი, სამეგრელოს მთავარი დიდალი ამალით. როგორც მისი, ისრე მის ამალის ჩაცმულობა სწორედ ახირებული იყო. გამოწყობილი იყო თავის ადგილობრივ ტანისამოსით და თავზე ჩვენი გენერლის შლიაპა ეხურა.

ლამის გასათვად ჩვენ მივედით ს. ზუგდიდს, სადაც ჩემთვის დამეზადებიათ იმავე თავადის დადიანის სასახლეში დიდი დარბაზი, რომელიც ლამაზ ფარდულებით საწოლ ოთახად და კაბინეტად გაეყოთ. ჩვენ მიგვიღო კნენამ, მთავრის მეუღლემ, შესამჩნევად ახოვანმა და ტანადმა, რომლის ერთი შეხედვაც დაარწმუნებდა კაცს, რომ ის უნდა იყოს ნამდვილი გამგე და არა მისი შესახედავად ძაბუნი მეუღლე. კნენამ ოსმალოსთან უკანასკნელ ომში ჩვენ დიდი დახმარება აღმოგვიჩინა და შესაძლებელი იყო უიმისოდ შერყეულიყო რუსეთისადმი ერთგულება მისის ქმრისა, რომელსაც ოსმალები თავის ნაირ-ნაირ დაპირებით სცდილობდნენ მიემხროთ, ხოლო ზოგიერთი იმის კარის კაცებიც ამ ნაირვე ვერაგულ რჩევას აძლევდნენ. სამეგრელოს თავად-ახნაურობას ჩემთვის დამეზადებია საპატიო დარაჯი, რომელიც, როგორც ჩაცმულობით, აგრედვე სილამაზით შესანიშნავი იყო. უნდა ვაღიაროთ, რომ ყველამ დამიმტკიცა დიდი ერთგულება და გულ-მოდგინება, რომელიც არ შეიძლება ცბიერი იყოს და დამხვდნენ გულ-კეთილ რუსულ „ურა“-თი.

მეორე დღეს მთავარმა დადიანმა მთელი თავისს ამალით გამაცილა და მიმყვა თავისს სამფლობელომდე, სადაც მიცდიდა იმერეთის მართველი თავადებით და აზნაურებით, რომელთაც ქუთაისში შეადგინეს ჩემთვის საპატიო დარაჯი მათი ნაირ-ნაირი ჩაცმულობა და ყოველივე, რაც აქ ჩემ თვალს წარმოუდგა, ისეთი რამ იყო, თითქო „ათას ერთ ღამის“ საარაკო ქვეყანაში ვარ-მეთქი.

20 სექტემბერს დილით ადრე წარმომიდგინეს იმერეთის ეპისკოპოსი სოფრონი, მიტროპოლიტი

დავითი და სხვა-და-სხვა მცირე ადგილობრივი მფლობელები; შემდეგ დავათვალიერე გოშპიტალი, სამაზრო სასწავლებელი და მე-10 ლინიის ჩერნომორსკი ბატალიონი. 10 საათზე გავემგზავრე ყველა ამ მცირე თავადების და აზნაურების თანხლებით, რომელთაც ქართლის საზღვრამდე მიმაცილეს.

„ღამე გავათიე მოლითის სტანციაზე, სადაც მიცდიდნენ ქართლის სამოქალაქო გუბერნატორი ლე გუბერნიის წინამძღოლი თავისს თავად-აზნაურობით და საპატიო ადგილობრივ მამასახლისებთან. მთელი გზა, რედუტ-კალედან მოყოლებული მოლითის სტანციამდე, — რომელიც წინად ცალფეხა გზად ითვლებოდა, — ახლა ბარონ როზენის მეცადინეობით ხელ-ახლად გარდაკეთებულია და ყველაფრით მოწყობილია ეტლების სასიარულოდ და ამ რიგად დაახლოვებულან ეს მომიჯნავე მხარენი, რომელთაც აქამომდე ურთიერთში არავითარი მიმოსვლა არა ჰქონდათ.

„30 სექტემბერს ჩვენ მივედით სურამს, ხოლო პირველ ოქტომბერს საღამოს 7 საათზე ახალციხეს, რომლის აღებით ასეთი სახელი მოიხვეჭა ჩვენმა პასკევიჩმა. „სტრაშნი ოკოპთან“ დამხვდნენ ადგილობრივი ბეგები და აზრუმიდგან გადმოსახლებული მამასახლისები. 2 ოქტომბერს დავათვალიერე ქალაქის დაწესებულებანი და მეჩეთი, გადაკეთებული მართლ-მადიდებელ ტაძრად და ღამის გასათევად ახალქალაქში წავედით. 3 ოქტომბერს გუმბრში ვიყავით, სადაც ჩვეულებრივი საღამით მიმიღეს სომხების მამასახლისებმა, რომელნიც ყარსიდან აქ გადმოხვეწილან. გამაკვირვა იმ დიდ-ძალ მუშაობამ, რომელიც დასჭირებია ასაგებად ამ ციხესა; ეს ციხე საქართველოსათვის შეიქმნა ნამდვილ მოსაგერებელ ადგილად, საიდანაც ერთსა და იმავე დროს მოსახერხებელია ვემუქროთ ოსმალეთსა, და რომელთ საზღვარი აქ თითქმის ერთდება. ციხის მდებარეობა მიუდგომელ კლდეზე, რომელიც ზევიდან ოსმალეების სამფლობელოს დაჰყურებს, შეუდარებელია. ქვის შენობა სრულიად დასრულებულია იმავე მომჭირნეობით, რომელსაც ჩვენ დაჩვეული ვართ უკეთეს ჩვენი ციხეების აგებაზე და აქ უნდა სრული სიმართლით ვაღიარო, რომ ძლიერ მომეწონა ბარონ როზენის და ინჟინერის მიერ ნაწარმოები მუშაობა სწრაფად ციხის აგებაზე და მშვენიერი, ამ ციხის გარეგანი მოხაზულობა, აგრედვე თითქმის დაუჯერებელია ხარჯის სიმცირეც.

(შემდეგი აქნება)

იხსორიული აღწერა

(მეტეხის ძველის ტაძრისა.)*

მამის სიკვდილის შემდეგ, ვახტანგ გორგასლანი, როგორც ვიცით, დარჩა ხუთის წლისა და ამიტომ საქართველოს გამგეობა იკისრა მისმა დედამ, ვახტანგის მცირე წლოვანობით ისარგებლეს საქართველოს მტრებმა და ყველამ თითო კარგა მოზრდილი საზღვარი ჩამოაცალა მას; ხოლო ოსები იმ ზომამდის გაკადნიერდნენ, რომ ბალათარ ოსის წინამძღოლობით შემოესივნენ ქართლს, მოსტყვევნეს მთელი ეს — მხარე და თვით ვახტანგის დაცვი წაიყვანეს... ვახტანგი შეიქმნა 16-ის წლისა, როცა სხვები წლობით იზრდებოდნენ, ის თვეობით იზრდებოდა ლე დაჩაგრულნი ქართველნიც განუსაზღვრელის სასოებით ელოდებოდნენ თავისი ბატონიშვილის სრულ დავაჟაკებას. ვახტანგმა დიდხანს აღარ აღოდიანა ქართველები: ერთხელ, მცხეთაში ვახტანგი თამაშობდა ტოლებთან და ერთს მათგანს რაღაცაზედ უცებ სილა გააწნა ლოყაში. შეურაცყოფილმა უთხრა: „შენ რომ კარგი მეფის შვილი იყო და შეგეძლოს რამე, აი, შენი და რომ ვილაც ოსის ლაპუას (ბიქს) უზის ხასად, იმას უშველიდი რასმესო და არა ჩემზე გამოიჩენდი ძალასო!..“

ვახტანგმა მოისმინა რა ეს სიტყვები, ისე აირია, რომ ჟრუანტელომ მთელს ტანში დაუარა. ამხანაგებში სირცხვილით ხმა ვეღარ ამოიღო და გულ ნატკენი წავიდა სახლისაკენ. მივიდა დედასთან ჩაუდვა თავი მუხლებში და უთხრა: „დედი, მომეცი უკანასკნელად ძუძუ, მინდა სამუდამოდ გამოვეთხოვო ჩემს ყმაწვილობას და კაცობაში ფეხი შევსგაო. დედა ჯერ უარობდა, არ აძლევდა ძუძუს, მაგრამ ვახტანგი იმ დრომდინ არ მოეშვა მას, სანამ დედამ ძუძუ არ ჩაუდო შვილს პირში. ვახტანგი გაძლეებული სწევდა ძუძუს კბილებით და უთხრა: „მითხარ სად არის ჩემი და, თორემ სულ მოგაგლეჯ ძუძუს და მეც თავს მოვიკლავო!“ დედა შეჰკრთა, საიდან გაუგია ვახტანგს დის ამბავიო, რომელსაც ის ასე უმაღავდა შვილს, მაგრამ რაკი ვერა ღონის-ძიებით ვერ მოიშორა ვახტანგი, დედამ დაწვრილებით

*) მეტეხის ტაძარი ჩვენ წინეთ გვქონდა აღწერილი. დღეს მოგვყავს რამდენიმე სიტყვა დასამატებლად წინად დაწერილისა და ტაძრის და ხატის სურათი.

უამბო ყოველისფერი, თუ საიღამ და როგორ წაიყვანეს ოსებმა მისი და.

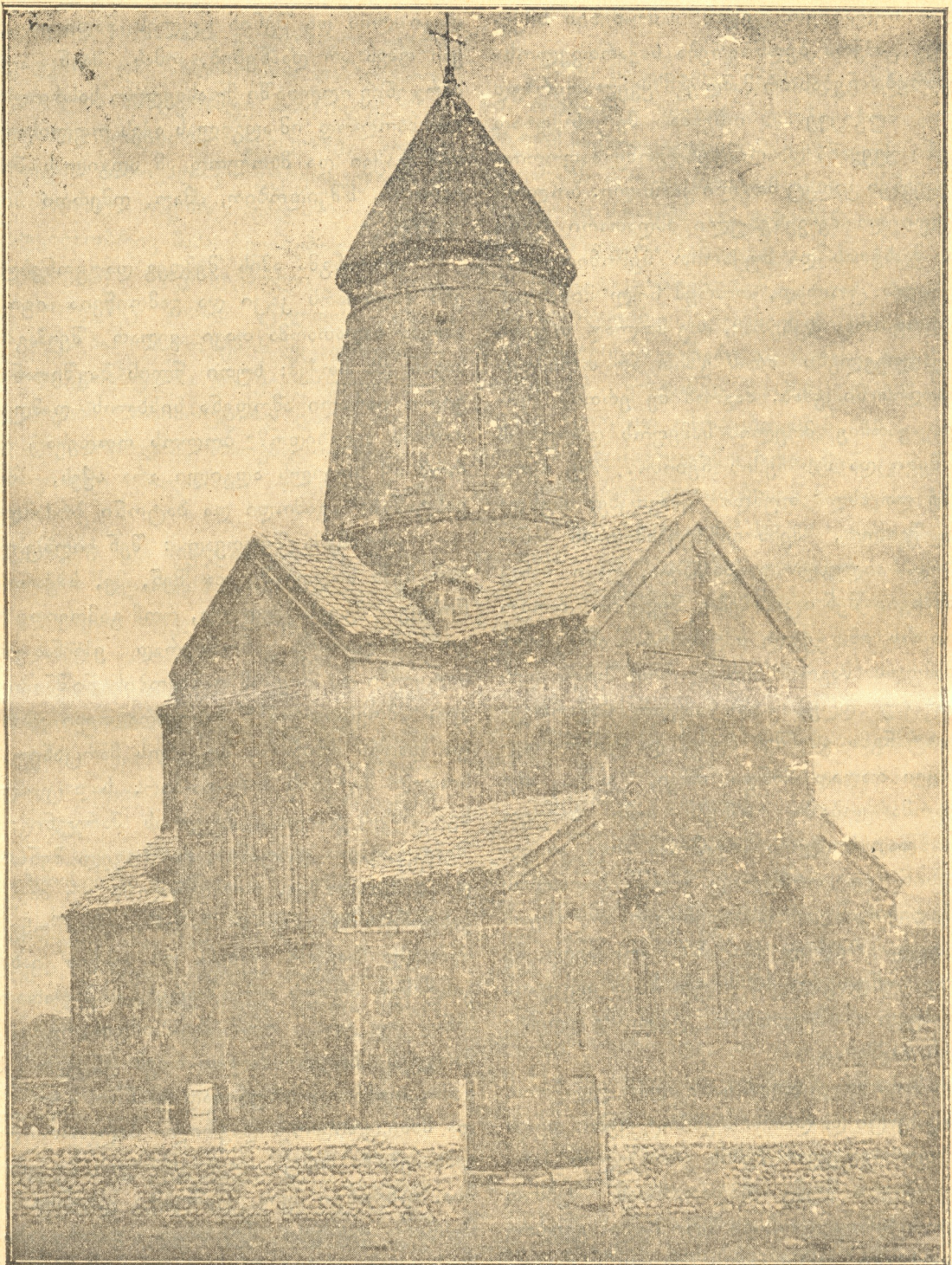
— შვილო! — დაიწყო დედამ: მამი-შენის სიკვდილის შემდეგ გაჰქრა ბედნიერება საქართველოსთვის და მწუხარება ნებას არ მძლევს ყველაფერზედ დაწვრილებით მოგიყვე... ოსებმა მეტის-მეტად შეაწუხეს ჩვენი ქვეყანა და რამდენჯერმე ააფორიანეს და მოსტყვევენეს კიდევ მთელი ქართლი. ბოლოს მოადგა წყეული და შეჩვენებული ბალათარი ჩვენს დედა-ქალაქს მცხეთას და მუქარით შემომითვალა: მომეც შენი ქალი ცოლად, თორემ სულ მიწასთან გაგასწორებ როგორც მცხეთას, ისე მთლად თქვენს ქვეყანასაო. ქართველები არას გზით არ თანხმდებოდენ შენის დის მიცემას, მაგრამ მე ერთის შვილის დაღუპვა ვარჩიე მთელის სამეფოს დაღუპვას და მივეცი შენი და მას ჩემის ნებით... ასე იყო, შვილო, საქმე და ახლა თუნდა გამეციხე, თუნდა დამძრახე! მე, შვილო, შენს გამეფებამდისინ ვინახამდი ამ ამბავს საიდუმლოდ, და ახლა, რაკი შენც გაგიგია ეს ამბავი, შენ იცი, ჩემო ნუგეშო, როგორ გაღუბდი მაგიერს იმ წყეულ ბალათარს... ანაცვალე შენი თავი მამულს, მაგრამ ისე-კი, რომ შენის დის გულისათვის უარეს დღეში არ ჩააგდო საქართველოვო“... ვახტანგმა გაუშვა ძუძუ და უთხრა დედას: „ცოცხალი რალად მინდა თავი, დედა, თუ ამისთანა მდგომარეობაში იქნება ჩემი სამეფო და თვით ჩემი და, რომლის არსებობა არც კი ვიცი აქამდისინ და რომელიც ვილაც ბალათარს უზის ხასად!? რისთვის ვარ დაბადებული, თუ ასეთს უბედურებას გულ-გრილად ავიტან?... არა დედი, მე უთუოდ ახლავე უნდა გადავსწყვიტო საქართველოს და ჩემის დის ბედი... მშვიდობით, დედა, მე დღესვე შეუდგები ჩემს საქმეს...

ვახტანგს, მართლაც, დიდს ხანს აღარ უფიქრია, გაგზავნა ჩუმად კაცი და დააბარა ეს სიტყვები: დღეს მე ბრძოლის ველს ვდგევარ ჩემის ერთგულის ქართველებით და მსურს წუწკ ბალათართან შებმით გადავსწყვიტო საქართველოს და შენი ბედი! ევედრე ღმერთს, დაო, ჩვენი შემწე იყოს უფალი!.. რამოდენიმე ხნის შემდეგ მოუვიდა ვახტანგს გავზავნილი კაცი ამ პასუხით: ძმაო, გაუფრთხილდი შენს სიყმაწვილს! ნუ შეებმი ბალათარს... იგი გამოცდილი მგომარია და ბევრი ძლიერი მტერი გამოუსალმებია ამ წუთი სოფლისთვის... მას ვერ იღებს ვერა ია-

რალი სასიკვდილოთ, რადგან აცვია რკინის ჯაჭვი (ჩაჩქანი)... ხოლო, თუ მაინც და მაინც, აღარ დაგიშლია და შენის გულის წადილს და განზრახვას თავს არ დაანებებ, იმას მაინც ეცადე, რომ მარჯვნივ იდლიაში მოახვედრო სასროლო, რადგანაც მას მხოლოდ იმ ადგილას აქვს ოფლისაგან გამოშვალნი ჯაჭვი და მხოლოდ ამ ადგილას მიუდგება მას იარაღი. მშვიდობით, ძმაო, ღმერთი იყოს შენი შემწე!..“

ვახტანგმა ამის შემდეგ დაუყოვნებლივ გაუგზავნა ბალათარს კაცი და გამოიწვია იგი საომრად. ამაყმა ბალათარმა თავი ველარ შეიმაგრა სიცილისაგან და სთქვა: ხუთი წლის ბავშვთან უნდა ამოვიღო იარაღი ამოდენა სისხლის დამღვრელმა ბრძოლის ველზედო?“ ბოლოს როდესაც დარწმუნდა, რომ აქ სიცილს ადგილი არა აქვს, შემოუთვალა ვახტანგს: „გამოდი და ბატონი ბრძანდებიო!“

ვახტანგმა შეუთვალა: შენ ვილაც ოსის ჩიჩირა ხარ ჩემს სამეფოში და შენ, მე, საქართველოს კანოიერი მეფეს, მითვლი, რომ გამოვიდე და გიახლოვო?“ ბალათარს კანონიერად ეჩვენა ვახტანგის ეს სიტყვები და ამიტომ თანხმობის ნიშნად შემოუთვალა: „მოვდივარო!“ მოუყარა თავი ჯარს, მოვიდა და დადგა მდინარე მტკვრის მარცხნივ ეხლანდელ სოფელ მეტეხის პირ-და-პირ, სადაც იდგა—ვახტანგი თავის ჯარით, მტკვრის მარჯვნივ; ბალათარმა შემოუთვალა ვახტანგს: „აი მოველ შენთან საომრად და ფიცი მომეც, რომ წყალში არ მილატებო“. ვახტანგმა მისცა ფიცი. მაშინ თავმოქმედნენ ბალათარმა სწრაფლ ჩააგდო ცხენი და გასწია ვახტანგისაკენ. ვახტანგი თვალს არ აშორებდა ბალათარს და შეამჩნია თუ არა, რომ შუა მდინარეში ბალათარი მარჯვენა ხელით ძალათ თავს უწევდა ცხენსა, რის გამო იდლიაც სრულიად უჩანდა, სტორცხნა ისარი და სასიკვდილოდ დაქრილი ბალათარი თვალის დახამხამებაში მისცა აღელვებულის მტკვრის ზვირთებსა. ვახტანგი მყის გადმოხტა ცხენიდან, მაღლობა შესწირა უფალსა მტერზედ გამარჯვებისათვის და სთქვა: «მე ვსტეხე, უფალო, ფიცი, შემინდე შეცოდებანი ჩემნი და აღთქმას გაძლევ ოთხი ღვთის სახლი აღვავო შენის სახელის სადიდებლად ქართლის ოთხსავე მხარესაო. ვახტანგმა მართლაც შეასრულა თავისი სიტყვა: როდესაც მან დაამარცხა საქართველოს ყველა მტრები და დაბრუნდა მცხეთას, იგი

მუტუნის ტაძარი

მეტეხის ღვთისმშობლის ხატი

დაუყონებლივ შეუდგა ოთხის დიდებულის ტაძრის აშენებას. ეს ტაძრები არიან: სამთავისისა, სიონისა, ერთა წმიდისა და მეტეხისა, სადაც გასტეხა მან ფიცი. აი ამ ფიცის ტეხიდან წარმოსდგა მეტეხის სახელით, ამბობს ხალხი. მეტეხის ტაძარი შესანიშნავია თავისი ეგრედ წოდებულის ბეთლემის ღვთის მშობლის ხატით და სახარებით, რომლებიც სასწაულთ მოქმედებით პოვნენ იქმნენ სიზმრით. 1886-ის წლის ეკენისთვეში ეს ხატი გამოეცხადა „სიზმარში სოფელ ჩოჩეთში“) მცხოვრებ პოლკოვნიკის საყვარელიძის ქვრივს, ნინო მიხეილის ასულს და უბრძანა აცნობოს მეტეხის მღვდელს, რომ საკურთხევლის სამალავ ოთახში, თიხის ქვევრში, ასვენია იგი წმინდა სახარებასთან ერთად ღმერთით იქიდავო. ნინო საყვარელიძისამ გათენებისთანავე აცნობა ეს ამბავი მეტეხის მღვდელს ერთის მეტეხელის გლეხის პირითავე, რომელსაც დილა აღრიან შეშა მიჰქონდა თავის სახლში. მღვდელმა მაშინვე შეჰყარა მრევლი, მოიტანეს კიბე, ავიდნენ მოხსენებულს სამალავ ოთახში და იპოვნეს კედელში ჩატანებული ქვევრი, რომელშიაც მართლა აღმოჩნდა წმიდა ხატი ბეთლემის ღვთის მშობლისა და ეტრადზე დაწერილი ხეცური სახარება ვერცხლის პატარა ყუთში ჩადებული.

ს ი ტ ყ ვ ა,

რამდენადაც აზრდის 28-ს ექ. ი. ს. ბეზინაშვიდი მიესალმა ტირასპოლის რამის კათალიკეთა ეპისკოპოსის ტფილისის სადგურზე.

თქვენო ყოვლად უსამღვდელოესობავ!

მიხარის, რომ წილად მხვდა პატივი ტფილისის რომის კათალიკეთა მიძინების ტაძრის მრევლის სახელით მივესალმო თქვენს მშვიდობით მობრძანებას ტფილისად, —სატახტო ქალაქად იმ ძველ, მრავალტანჯულ საქართველოისა, რომელიც მთელის ათასის წლის განმავლობაში აბჯარ-ასხმული გუშაგად უდგა და თავ-განწირვით სდარაჯობდა ქრისტიანობას; დრამატიზმით აღსავსეა ის განუწყვეტელი სისხლის ღვრა და უღობველი ბრძოლა, რომელსაც უწყევდნენ ძენი საქართველოისა ქრისტიანობის მტრებსა ქრისტე მაცხოვრის დიად აღთქმათა ასამაღლებლად და განსამტკიცებლად.

400 წელზედ მეტმა ხანმა განვლო, რაც საქართველოის უკანასკნელმა კათალიკე ეპისკოპოსმა,

იტალიელმა ალბერტ-ანჯელომ აქაურობა მიატოვა და მას შემდეგ ჩვენნი წინაპარნი, როგორც დღეს ჩვენა, რამდენსამე საუკუნის განმავლობაში მოკლებულნი ვიყავით უმაღლესს ზნობრივ ნუგეშსა — გვყოლოდა და გვეხილა ჩვენს შორის ეპისკოპოსი — ეს მოადგილე სამოციქულო ეკლესიისა. და, დღეს კი, როდესაც გიხილეთ ჩვენს ძვირფასს სამშობლოში, ჩვენმა გულმა ძალზედ იწყო ცემა; თქვენდამი უმაღლესად რწმუნებულ ეპარქიის უძველეს მრევლის გული უდიდესის სიხარულითა და ნეტარებითა აღსავსე.

ასეთ გრძობებით გამსჭვალულს ნება მიბოძეთ, თქვენო მეუფებავ, ქართველ-კათოლიკეთა — წმიდა რომის კათალიკეთა ეკლესიის ერთგულ ძეთა სახელით უგულთიადესი მადლობა შემოგწიროთ აქ მობრძანებისათვის, რომლითაც სანეტარო და ცხოველ-მყოფელი დღენი მოანიჭეთ ყოველს ჩვენგანსა. („ივერია“).

ახალი მოკეთე ტანჯული კაცობრიობისა.

გაზ. „ქურნალი“ ერთს მეტად საყურადღებო და დიდ-მნიშვნელოვან ახალ ამბავს მოგვითხრობს.

საფრანგეთის ცნობილ ქიმიკოსსა და ბაქტერიოლოგს შამპანის, რომელიც წინად ბორდოს უნივერსიტეტს უმზადებდა პრეპარატებს და ეხლა ქ. პერიგეს სამეცნიერო საზოგადოების თავმჯდომარედაა — მრავალი წლის კვლევა-ძიების შემდეგ აღმოუჩენია ათაშანგის (სიფილისის) საწინააღმდეგო შრატის, რომელიც თურმე სასწაულებრივ ჰმოქმედობს ამ საშინელ სენით შეპყრობილ სნეულებზედ. ბევრ ექიმს უცდია ეს ღონის ძიება სხე-და-სხვა მძიმე, თითქმის უიმედო ავადმყოფებზედ. ყველანი, ვისთვისაც-კი მოუსწრიათ ამ შრატის შემზაპუნება, სრულიად განკურნებულან. სხვათა შორის მოუჩინიათ ერთი ახალგაზდა ჯარის კაცი, რომელსაც კუნძულ ტატიზე შეპყრია ეს საშინელი სენი. ამ კუნძულზედ ისეთი თვისებისაა ეს სენი, რომ თითქმის არავითარი წამლობა არა შევლის.

ბაქტერიოლოგი შამპანი ამ შრატს ათაშანგ აცრილ მაიმუნებიდგან ამზადებს.

შამპანი ამ ახლო მომავალში დაწვრილებით მოხსენებას წარუდგენს საფრანგეთის სამკურნალო აკადემიას იმის შესახებ, თუ რა შედეგი მოჰყვა მის მიერ აღმოჩენილ შრატის ხმარებას.

ბაქტერიოლოგ შამპანის მალე გაუვარდება ტანჯულ კაცობრიობის უდიდეს კეთილის მყოფელის სახელი, თუ მისი მოგონება მართლა ნამდვილი გამოდგა.

მომაკვდავის გოდება.

მე უმაღლესი ხატებს ქვეყნის,
ზირველ ურწობისაგან ვნებული;
ცოდვისა შეილი—იმავ ცოდვისგან
ვიქმენ დასჯილი, დამონებული.

მისგამო ჩემზედ წილხუდრი შრამი
მე ქედს მისრიდა ამ ქვეყნაერი;
სული ამოა ზრუნვით მიშეფოთდა
საამქვეყნიო და ზეცაერი.

დაიხ, ეს დიდი ცოდვის ბრალია,
ზირველ კაცთაგან ურწობის ხუდრი,
მეტ მისმეკვიდრეს—ამ მსოფლიო შეიღს
აღარა ამცდა მის სვე და ბედი!

ვემონება რა მეუფის ნებას,
ბუნების კანონს რაც არს ვაღიო.—
საამქვეყნიოდ აწ არ მაქვს დღენი,
მიწა—მიწად ვარ მიმავაღიო.

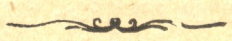
მშვიდობით ურგავ დიდება სოფლის
დაუნდობელთ და მოჩვენებს!
ამათ ზედა ამაკება—
ჩემი დათრუგვან რისთვის გენება?

უნებლეითი ურწობა მცნებას
შენ შემაზარე ეს საკმობელი,
არც რა მიმიძღვის წინ მდებარე გზას
ჭეშმარიტების მანათობელი!..

* *

დიდება იმას, მისს სულგრძობას
სიკვდილისაგან ვინც გვიხსნა მარად!
ამა გრძობებით დამშვიდებული
შემცოდე შეილი მას ვუდერი კვალად...

თ. როსტომ—გუბა ჩიქოვანი.

შურნალ-გაზეთებიდან.

გაზეთებში მოხსენებულია, რომ დადგენილია სერბიაში 1888 წლის 22 დეკემბრის კონსტიტუცია. კონსტიტუცია, ხალხის მართვა განგეობა ევროპაში მრავალგვარია. ევროპის ხელმწიფეებმა სათათრეთსაც-კი დაატანეს ძალა და კონსტიტუციური მმართველობა მიაღებინეს, მაგრამ სათათრეთის კონსტიტუცია სხვა კონსტიტუციას არ გავს. 1888 წლის სერბიის კონსტიტუციით საკანონმდებლო უფლება ეკუთვნის მეფესა და ხალხის წარმომადგენლობას ერთად. აღმასრულებელი უფლება ეკუთვნის მეფეს, რომელსაც სისრულეში მოჰყავს ეს უფლება პასუხის მგებელ მინისტრების საშუალებით. მინისტრებს ნიშნავს და სცვლის მეფე. მეფე ნიშნავს ყველა თანამდებობის პირთ; იგი ჯარის მთავარსარდალია და სამეფოს წარმომადგენელი საერთაშორიო დამოკიდებულებაში; მეფე მოვალეა შეატყობინოს ხალხის წარმომადგენელთ, თუ რა შედეგი მოსდევს ხოლმე მის გარეშე პოლიტიკას; სკუპჩინის მორიგ თუ საგანგებო კრებას იწვევს მეფე; სკუპჩინის დამთხოვიც მეფე არის, მაგრამ იგი მოვალეა ორის თვის განმავლობაში დანიშნოს ახალი არჩევნები. მეფის ბრძანებას რომ ძალა ექმნეს, იგი უთუოდ სათანადო მინისტრისაგან უნდა იქმნეს ხელმოწერილი.

სკუპჩინა არის ხალხის წარმომადგენლობა. სკუპჩინა არის ჩვეულებრივი და დიდი. სკუპჩინა შესდგება ხალხისაგან არჩეულ დეპუტატებისაგან; არჩევანი ფარული და პირდაპირია. ჩვეულებრივი საკანონმდებლო ხანა სკუპჩინისა უდრის სამს წელს. სკუპჩინის გადაწყვეტილება რომ კანონიერი იქმნეს, საჭიროა ყველა დეპუტატების ნახევარის და კიდევ ერთის დეპუტატის დასწრება; თუ ხმები შუაზე გაიყო, წარმოდგენილი წინადადება უარყოფილად ითვლება.

კანონ-პროექტის განხილვა იწყება სკუპჩინაში მას შემდეგ, რაც სახელმწიფო საბჭომ განიხილა და თავისი აზრი გამოსთქვა; მხოლოდ ხარჯთ-აღრიცხვა და ჩვეულებრივი საფინანსო პროექტები შედის პირდაპირ სკუპჩინაში განსახილველად. სკუპჩინის ნება-დაურთველად არ შეიძლება არც გამოქვეყნება და არც გამოცვლა, არც განმარტება რომელიმე კანონისა. ყველას აქვს უფლება წარმოადგინოს

სკუპზინაში პეტროია ან საჩივარი. სკუპზინის ნება დაუთვლად ვერც ერთს დეპუტატს ვერ მისცემენ პასუხისგებაში, რაც უნდა დანაშაული მიუძღვოდეს.

დიდ სკუპზინაში ირჩევენ ორჯელ მეტ დეპუტატებს, ვიდრე ჩვეულებრივში. დიდი სკუპზინა იკრიბება, როცა გადასაწყვეტია ტახტის მემკვიდრეობის კითხვა, დასანიშნავია რეგენტები, გამოსაცვლელია კონსტიტუციის რომელიმე მუხლი ან როცა მეფეს საჭიროდ მიაჩნია ითათბიროს დიდ სკუპზინასთან.

მინისტრები პასუხის მგებლნი არიან მეფისა და სკუპზინის წინაშე ყველა თავის მოქმედებაში თანამდებობის ასრულების დროს.

სახელმწიფო საბჭო შესდგება თექვსმეტის წევრისაგან; რვა წევრს ირჩევს მეფე იმ 16 კანდიდატთაგან, რომელთაც სკუპზინა ირჩევს, და რვას — სკუპზინა მეფისაგან წარმოდგენილ 16 კანდიდატთაგან. ამ გვარად არჩეული წევრი რჩება თავის თანამდებობაში სიკვდილამდე.

ყველა სერბი თანასწორია კანონის წინაშე. აკრძალულია მიცემა და მიღება აზნაურობისა და ტიტულებისა. თავისუფლება ყოველ მოქალაქისა უზრუნველ-ყოფილია კონსტიტუციით: თუ სასამართლოს დადგენილებით არა, ისე ვერც ერთს სერბს ვერ დაატუსაღებენ. კერძო სახლი ხელ-უხლებელია. გარდა იმ შემთხვევებისა, რომელიც კანონში არის აღნიშნული, მთავრობის აგენტებს უფლება არა აქვთ კერძო სახლში შევიდნენ. სარწმუნოების საქმეში ყველა სრულებით თავისუფალია; სწავლების საქმეც აგრეთვე თავისუფალია; სერბებს უფლება აქვთ შეკრებისა უიარაღოთ; ნება დართულია ასოციაციები, რომელთაც კანონის წინააღმდეგი მიზანი არა აქვთ; უცხოელ პოლიტიკურ დამნაშავეთა გაცემა აკრძალულია.

—აი ეს პატარა ხალხი ასეთ გამჭრიახობას იჩენს თავის შინაურ საქმეებში და სხვები-კი იძახიან ველური ხალხია!..

* * *

ვილნოში გამოდის „ვილენსკი ვესტნიკ“-ი. ეს გაზეთი პატრიოტობით თავს იქებს. საქმიანად ამტკიცებს პატრიოტობას: ყოველთვის წინაღმდეგია ადგილობრივ მკვიდრთა შორის სწავლა-განათლების გავრცელებისა, უმაღლეს სასწავლებლის დაარსებისა, ნაფიც-მსაჯულთა სასამართლოს შემო-

ღებისა და სხვ. რუსეთის ზოგიერთ ადგილებში ლაპარაკი ჩამოვარდა საყოველთაო სავალდებულო სწავლების შემოღების შესახებ. ხსენებული გაზეთის აზრით, ამისათვის საჭირო არ არის არც სკოლების დაარსება და არც სხვა რამე.

ყველამ ვიცით, განაგრძობს გაზეთი, პეტრე დიდმა როგორ წასწია წინ რუსეთი და როგორ გაავრცელა განათლება: მეფემ წერა-კითხვის არ მცოდნე აზნაურებს აუკრძალა ცოლების შერთვა. დღეს ხალხმა წერა-კითხვა არ იცის. რა გვიშლის ეხლაც პეტრეს კეტი ვინმართ სწავლა-განათლების გასავრცელებლად. პეტერბურგის იუბილენის გამო შესაფერია ეხლა გამოიცეს მეფის ბრძანება: — აკრძალეთ წერა-კითხვის არ მცოდნეთ ცოლის შერთვა და მაშინ განხორციელდება დიდის ხნის სურვილიო...

ეს ახირებული ამბავი მოგვაგონებს გნსვენებულის გაბრიელის დროს ერთ განკარგულებას ლოცვების სწავლის შესახებ. ბრძანება იყო გამოცემული: თუ მეფე-დედოფალი ზეპირად არ იტყოდა „მრწამს, ათ მცნებას“ და სხვა მოკლე ლოცვებს გვირველის კურთხევა მათზე აღკრძალული იყო. რამდენი ბოროტ-მოქმედება მოყვა ამ განკარგულებას, ვინ მოსთვლის, და ბოლოს ეს ბრძანება გააუქმეს. ზემონსენე-ული გაზეთის აზრი რომ გამართლდეს მაშინ გვირგვინოსნება სულ მოისპობა და უკანონო კავშირი გავრცელდება, რომელიც ასე გავრცელებულია რუსეთში...

* * *

„ნოვოე ვრემია“-ს პეტერბურგში ჩინელი ვაჭრები დაუნახავს და დიდ შიშს მისცემია; ჩინელები აპირობენ შემოსევას რუსეთშიო. არ გეგონოთ, ცეცხლით და მახვილით. არა, „ნოვ. ვრ.“-მ კარგად იცის, რომ თოფით ჩინელნი ვერაფერს გააწყობენ ისეთ ძლიერსა და კარგად შეიარაღებულ სახელმწიფოსთან, როგორც რუსეთია. გაზეთი სწუხს იმას, რომ ციმბირის რკინის გზის გამო ჩინელი ვაჭრები, ხელოსნები და მუშები ხელად მოედნენ ციმბირს და იქიდან თან-და-თან შიდა რუსეთისაკენ იწვევენ. „ყვითელი საფრთხე“, მაშ რა არის!

მართალია, ჯერჯერობით საშიში არაფერია, მაგრამ ყოველს ექვს გარეშეა, რომ ჩინელნი მალე შემოგვესვნიან. ყველაზე მეტ დანხარებას ამ საქმეში ციმბირის გზა გაუწევთ, რომლის მეოხებითაც ჩვენ

ციმბირის კალონიზაციას ვფიქრობთ. აშკარაა, რომ ჩინელნი დაგვასწრობენ ციმბირის კალონიზაციას.

საოცარი ის არის, რომ ჩინელნი ხელად ეჩვევიან ახალ ხალხს, ზნე-ხასიათს და სხვას. ხსენებულ გაზეთის მოწმობით, ჩინელნი ხუთის თვის განმავლობაში მშვენიერად სწავლობენ ენას. რუსები? ბევრი რუსი ჩინეთში 10—15 წელიწადს სცხოვრობს, მაგრამ ჩინური ენა მაინც არ იცის.

ჩინური ენა, ამბობენ ძნელია შესასწავლად და ალბად იმიტომ ვერ სწავლობენ. მაგრამ, ვასაკვირველია რომ ჩვენში ოცი წლობით სცხოვრებენ და ერთი საგინებელი სიტყვის მეტს ვერ შეისწავლიან ხოლმე ზოგიერთები...

* * *

„კვალს“ გაზ. „პრაგო“-დან მოჰყავს მ. პრუგავინის წერილი, რომელიც შეეხება რუსეთის მონასტრის საპრობიოეებს; სადაც ამწყვედვენ მართლმადიდებლობიდან გადამდგარ სექტანტებს:

ტუსალები მონასტერში ჟანდარმებსა და პოლიციელებს მიჰყავთ და მამა არხიმანდრიტს გარდაცემენ ხოლმე, რომელიც მათ ხელწერილს აძლევს, ამა ამ დღეს ესა და ეს ტუსალი ჩავიბარეო. შემდეგ არხიმანდრიტის განკარგულებით გასჩხრევენ ტუსაღს, გამოართმევენ ფულს, ნივთებს, საცვლებსა და ტანისამოსს და ცოტა რამეს დაუტოვებენ ხოლმე. ყველა ეს ნივთები მ. არხიმანდრიტს აბარია შესანახად. განსაკუთრებით სცდილობენ, რომ ტუსაღს რაიმე საწერი ხელსამწყო არ ჩაუვარდეს ხელში: ქალაქი, კალმები, მელანი და სხვა. აგრეთვე წიგნები. მ. პრუგავინს მოჰყავს მაგალითი, რომ სამონასტრო სატუსაღოში დამწყვედეულ პატიმარს სახარებისა და ფსალმუნის კითხვაც აღუკრძალეს.

გაჩხრევის შემდეგ ტუსალი სატუსაღოში მიჰყავთ. სადაც პატარა განმარტოებულ სენაკში ამწყვედვენ. სენაკს ერთობ სქელი და ნოტიო კედლები აქვს; ერთი პაწია ფანჯარა აქვს რკინით მოაჯირიანი, მაგრამ ამ ფანჯარაში არათფერი იხედება, რადგან მის წინ სატუსაღოს ქვის გაჯაფანია ამართუფი, სატუსაღო ძველი, ნოტიო და ცივია ზაფხულის მზე ვერ გაათბობს ხოლმე ამ საპრობიოეს, სადაც ადამიანები იტანჯებიან სიცივისაგან და სინესტისაგან. სენაკები მუდამ დაკეტილია, ზოგიერთ ტუსაღებს აძლევენ ხოლმე ნებას კარიდორში ისეირნონ; პირველ ხანებში კი არც ერთ ტუსაღს არ უშვებენ ოთახიდან.

მხოლოდ დღეში ერთხელ აღებენ კარს და ტუსაღს შეუძლიან გაიტანოს გარედ კასრი, განავლისათვის დანიშნული, რომელიც იმის ოთახში სდგას. საჭმელს ტუსაღს კარებში გამოჰქრილ ფანჯარაში აწვდიან! ამავე ფანჯარაში იცქირებიან გუშაგნი-ჯარის კაცნი და ტუსაღის ყოფა ქცევას ათვალთვლებენ. ტუსაღთა უმრავლესობა ღრმა მორწმუნე, მხურვალე ღვთისმოსავი ხალხია, იმათ სწყურიათ ლოცვა, რომელიც მათი უპირველესი მოთხოვნაა, მაგრამ ლოცვა იმ დროს, როცა კარის ფანჯარაში გუშაგი გიქცერის ექვის თვალთ, ძნელია. ტუსალი ჩამოაფარებს ხოლმე რამეს კარის ფანჯარას და იწყებს ლოცვას. ამ დროს მძლავრად შეინძრევა კარები, მოისმის ლანძღვა, გუშაგის ყვირილი; ამ საათში გააღე კარები, უნდა დავინახო. ლოცულობ თუ კედელსა სთხრიო. ტუსალი იძულებულია აასრულოს სასტიკი ბრძანება და ლოცვას თავი დაანებოს.

ახალი ამბები და შენიშვნები.

* * * პროფესორი ა. ხახანაშვილი, რომლის ფრიად დიდი შრომა „Очерки по истории грузинской литературы“ სამს წიგნად უკვე დაიბეჭდა, შესდგომია მეოთხე წიგნის შემუშავებას, რომელშიაც ახალის მწერლობის ისტორია იქნება. ამისათვის ბ-ნი ხახანაშვილი, ჩვენის გაზეთის შუამავლობით, სთხოვს ქართველ მწერლებს თავისი ბიოგრაფიული და მწერლობითი ცნობები მიაწოდონ. ვისაც-კი მოეპოვება ცნობები გარდაცვალებულთა მწერალთა შესახებ, კარგი იქნება ეს ცნობებიც გაუზავნონ. მეტი არ იქნება მწერლებმა თვისი სურათებიც და ავტობიოგრაფიაც დაუმატონ აღნიშნულს ცნობებს. („ივერია“).

* * * ახალციხიდან «ივერია“-ს სწერენ, რომ იქ დიდის ამბითა და სიხარულით მიუღიათ კათოლიკეთა ეპისკოპოზი ედუარდ როაზი. უდელს ერთს გლექს სტეფანე გზირიშვილს ზეპირად მოუხსენებია მის ყოვლად-უსამღველოებისათვის რამდენიმე ლექსი შოთა რუსთაველის ვეფხვის-ტყაოსნიდგან. ეპისკოპოსისათვის გადაუთარგმნიათ ეს ლექსები. მის მეუფებას დიდად სასიამოვნოდ დარჩენია ლექსების შინაარსი.

* * გამოცხადდა უმაღლესი ბრძანება, რომ პირველ ივლისიდან ბათუმისა, ართვინისა და სოხუმის ოლქები ქუთაისის გუბერნიას ჩამოეცლებოდა. პირველ ორს შეაერთებენ და შეადგენენ ერთ ოლქს, რომელსაც ეყოლება ცალკე გუბერნატორი. ერთის სიტყვით, სრულიად დამოუკიდებელი იქნება. რაც შეეხება სოხუმის ოლქს, იგი პირდაპირ კავკასიის მთავარ-მართებელს დაემორჩილება. ბათუმში საქალაქო საკრებულო იქნება. ამ საკრებულომ უნდა დაამტკიცოს ქალაქის ყველა საქმეები და არჩევნები, გარდა ბათუმის ქალაქის მოურავისა, რომელიც მთავარ-მართებელმა უნდა დაამტკიცოს.

* * „Финл. газ.“-ში დაბეჭდილია წესი, თუ როგორ უნდა იყიდებოდეს თოფი, რევოლვერები და სხვა მისი მოწყობილობა. ფინლიანდიაში არავითარი კანონი არ არსებობს, თუ რა გვარად უნდა ხდებოდეს თოფით ვაჭრობა. სამარ თოფის შემოტანა ფინლიანდიაში ამ დღიდან აღკრძალულია, რითაც ესპობათ საშუალება პოლიტიკურ ბოროტგანმზრახველთ აამხედრონ ხალხი მთავრობის წინააღმდეგ. დღეს ფინლიანდიის ახალ-გაზდობა სწავლობს და ეჩვევა ნიშანში თოფის სროლას. მათი მეთაურები პოლიტიკური მოსაზრების მხრით საექვო კაცებია.

საქირო იყო, რომ ასეთ ახალ-გაზდობისათვის პოლიციას მიექცია ყურადღება და შესაფერი ღონე ემმარა მოსალოდნელი ამბოხების ჩასაქრობად.

* * შინაგან საქმეთა სამინისტრომ დაუგზავნა გუბერნატორებს განკარგულება, რომ სოფლის სასამართლოში ძველი გადაწყვეტილი საქმეები უნდა დაიწვას და განადგურდეს.

* * როგორც გზათა სამინისტროს მიერ შეკრებულ სტატისტიკურ ცნობებიდან სჩანს. რუსეთის ყველა რკინის გზიდან 1902 წელს შემოსავალი ყოფილა 592,553,471 მან. წინა წელზე 18,586,899 მანეთი მეტი. პასაჟირთა რიცხვი ამავე წელს ყოფილა სულ 111,019,682. გადაუზიდნიათ ნივთები 7,669,806,000 ფუთი საქონელი.

* * შემოდგომიდან შემდეგი ახალი გაზეთები გამოვა პეტერბურგში: „Наши дни“, „Русская Земля“, „Русский Голос“, „Русь“, რომლის რედაქტორიც ა. ა. სუვორინია.

* * საიმპერატორო სამეცნიერო აკადემიის სტამბა შეუდგა ჩინურ ენაზედ წიგნის ბეჭდვას. პირვე-

ლად გამოვა რუსულ-ჩინური ლექსიკონი და 30 სხვა-და-სხვა წიგნაკები.

* * „ივერია“-ში ვკითხულობთ შემდეგ ახირებულ ამბავს: „ახალ ქართველ ბერთა სავანე ათონის მთაზე დიდად შევიწროებულა თურმე ბერძენთა ბერებისაგან, რომელთაც კარგა ხანია დაისაკუთრეს(!) ძველი ივერიის მონასტერი, გზასა და წყალსაც არ უთმობენ თავის მოძმეთ. ამიტომ ქართველთა სავანეს წარმომდგენელმა (?) საჩივარი მიაართვა აქაურ უწ. სინოდის კანტორასა და დახმერებასა სთხოვს. სინოდის კანტორამ განიხილა ძველი საბუთები, ქართველთა სავანეს თხოვნა სამართლიანადა სცნო და დაადგინა იშუამდგომლოს უწ. სინოდის წინაშე, რომ ათონის მონასტრის გამგენი შეღავათით მოეპყრან ქართველ ბერებს. ქართველთა სავანეს წარმომადგენელმა მამა ბენედიქტემ ამ დადგენილების პირი უკვე მიიღო კანტორიდან“.

სწორედ საკვირველად მიგვაჩნია გაზეთის აზრი ამ ამბის შესახებ. ნუ თუ ეხლა გაიგეს, რომ ივერიის მონასტერი ბერძენებმა დაისაკუთრეს? მამა ბენედიქტე სრულებით არ ირიცხება ათონში და როგორ შეუძლია მას იქაური უდაბნოს წარმომადგენლობა. ათონის მონასტრის მეუღაბნოეთ თავის სამსჯავრო აქვს და არავის ისინი არ ემორჩილებიან. რომელ სასამართლოს და დაწესებულებას შეუძლია, რომ მათზედ გარდაწყვეტილობა მოახდინოს? რა უნდა გააკეთონ თუგინდ ასჯერ მიიღონ სხვა-და-სხვა დადგენილობათა პირები ივერიის მონასტრის შესახებ? ამისთანა „პირები“ შეძლებას აძლევს ზოგიერებს თავის ჯიბას სასარგებლოდ შეწირულება შეკრიბონ და სხვა არაფერი!.. ჩვენის ფიქრით ქართველთა ათონის სავანეს აქ წარმომადგენელად არავინ არა ყავს. ამისთანა გაზეთების ხმებით-კი საზოგადოება სტყუვდება და გროშები ეკარგება. ჩვენს საზოგადოებას თუ სურს ვეჭილი იყოლიოს განა არ შეუძლია ვინმე საიმედო ვეჭილი აირჩიოს?..

* * როგორც პოლონური გაზეთები გადმოგვცემენ, კათოლიკეთა ეპისკოპოსი ბარონ როპპი სარატოვადან ვილნოში გადაჰყავთ.

* * კავკასიის სამოსწავლო ოლქის მთავრობას, შუამდგომლობა აღუძრავს საერო განათლების სამინისტროს წინაშე იმის შესახებ, რომ კავკასიის საშუალო სასწავლებლებში სწავლა დამთავრებულნი ყახანის უნივერსიტეტში მიიღონ.

* * ქუთაისი სავსეა სტუდენტებით. პირველად გამიკვირდა ამ სტუდენტების სიმრავლე. ბოლოს შევიტყვე, რომ ამ სტუდენტებს არც ერთს ჯერეთ უნივერსიტეტი თვალთაც არ უნახავსთ. ეს სტუდენტები ყოფილან გიმნაზიის კურს დამთავრებულნი, რომელთაც სტუდენტის მუნდირები სამი თვის წინეთ შეუკვრვინებიათ კურსის დასრულებამდისინ. აფსუს, როგორ გამოიცვალა დრო და მოზარდი ნა-სწავლი ახალი თაობა!.. უფრო სამწუხარო სურათი წარმოგიდგებათ როცა ეს ყმაწვილები ერთად გო-გობთან ერთნაირ საზიზღარ კილოს „მრავალ-ჟამიერ“-ს გალობენ ღ ბოლოს დაამატებენ: „გაუპარჯოს საქართველოს“...

* * მიწათ-მოქმედების სამინისტრომ შეიმუშავა და გამოსცა წესები, რომლის ძალითაც უნდა მოაწყონ რუსეთიდან გადმოსახლებულნი და, საზოგადოდ, სახელმწიფო მიწებზე დასახლების მსურველნი იმ სახელმწიფო მიწებზე, რომელიც მდებარეობს შემდეგ გუბერნიებში: ტფილისისა, ერევნისა, განჯისა და ბაქოში ღ აგრეთვე ქუთაისის გუბერნიის შემდეგ მაზრებში: შორაპნისა, რაჭისა, ლეჩხუმისა, ზუგდიდისა, სენაკისა, ოზურგეთისა და ქუთაისისაში და სოხუმის ოლქში. სამინისტროს მიერ გამოცემული წესი არ შეეხება სოხუმის ოლქის ადგილობრივ მკხოვრებთ და უცხო ქვეყნიდან მოსულ კოლონი-სტებს. ზემოდ აღნიშნულ გუბერნიებში დასახლებულთა მოწყობა, სამინისტროს განკარგულებით, ევალება განსაკუთრებულ კომისიებს, საგუბერნიო საგლეხო და ახლად დასახლებულ საქმეთა საკრებუ-ლოებს.

* * მომრიგებელი შუამავლის თ. ა. მაჩაბელის წინადადებით, ნიგოზეთის საზოგადოებამ უნდა იყი-დოს სახლი აზ. ბარათაშვილისაგან, რომელშიც, თვითონ სდგავს. სკოლისათვის ცხრა ათას ხუთას მანეთად. ორი სოფელი წინააღმდეგია ამ სახლის ყიდვისა რადგან ამ შენობის გადაკეთებაზე კიდევ ბევრი დაეხარჯებათ ღ მასთან ეს სოფლები მეტის მეტად დაშორებულნი იქნებიან სკოლას. დიდი ფული ეხარჯება საზოგადოებას სასკოლო შენობის სასყიდლად და ბოლოს უვარგისი აღმოჩნდება. საჭიროა სკოლისათვის შენობა საგანგებოდ ახალი აშენდეს. არც ერთი სახლი საცხოვრებლად აშენე-ლი სკოლისათვის არ გამოდგება. სახლი მამასახლი-სის მწერალს ეკუთვნება.

სწავლა და მეცნიერება ქრისტიანობრივ სარწმუნოებასა და კეთილ-ზნეობაზე.

საკვირველნი სასწაულნი, მოძმდარნი წმ. საიდუმლო ზიარების დროს.

წმ. მამა ბასილი დიდის ცხოვრებაში აღწერილია სხვათა შორის შემდეგი ამბავი: ვინმე კეთილ-მსახუ-რი მღვდელი სახელად ანასტასი ასრულებდა რა საღმრთო წირვას, სული წმიდის მოწოდების დროს, როდესაც დაასრულა მან ლოცვა: „უფალო! რომელ-მან ყ-დ წმიდა სული შენი ჟამსა მესამესა მოწაფეთა შენთა გარდამოუვლინენ და განანათლენ იგინი, მას სახიერო ნუ მიმიღებ ჩემგან, არამედ განმიახლე მე-ვედრებელსა შენსა“ და სხ. სული წმიდა გარდმო-ვიდა ცეცხლის სახედ და გარს შემოერტყა ღირს ანასტასის. ხილვა ესე იხილაო როგორც წმ. ბასილმა. აგრეთვე სხვათა ღირსთა მამათაც.

II

ისტორიკოსი სოზომენი მოგვითხრობს: „წირ-ვის შემდგომ, როდესაც ღირსი მამა იოვანე ოქრო-პირი აზიარებდა ხალხსა, რიცხვთა შორის ეზიარა და მიიღო მისგან წმ. საიდუმლო ზიარება ერთმა ურწმუნო დედა-კაცმაც. ურწმუნო დედაკაცს წმიდა ნაწილი ქრისტეს ხორცისა ქვად ექცა პირში. გაო-ცებული დედაკაცი ყველას უამბობდა ამ შემთხვევას და უჩვენებდა პირიდგამ გამოლებულს ღ ქვად ქცე-ულ წმ. ნაწილსა. რომლის შემდგომ ურწმუნო იგი დედაკაცი შეუერთდა მართლმადიდებელ ეკკლესიას წმ. საიდუმლო ნათლის ღებითა.

III

ცარე-გრაღის პატრიარქის მინას დროს ვინმე ურიის ყმაწვილთაგანი შეჰყვა რა ეკკლესიაში თავის ტოლა ქრისტიანე ყმაწვილებს, ერთად მათთან მიიღო მანაც წმ. ზიარება. როდესაც ურიის შეილი სახლში მივიდა ეს შემთხვევა უამბო მამასა. მამა ამ ყმაწვი-

ლისა იყო მეშუშე, რომელიც ამუშავებდა შუშის ქარხანას. გაბრაზებულმა მამამ წაავლო ხელი თავის შვილს და შთააგდო იგი აღვზნებულ ქურაში. დედამ არ იცოდა ეს ამბავი და სამი დღე ეძებდა შვილი. მესამე დღეს იგი თვალ-ცრემლიანი მიიჭრა ქმართან ქარხანაში და შესტირა შვილის დაკარგვის ამბავი მაგრამ, ოჰ, საკვირველებავ! გავარვალებულ ქურდიდან დედას მოესმა ხმა თავისი საყვარელი შვილისა. შეშინებული და თავზარდაცემული დედა მიიჭრა ქურის კარებთან და დაინახა რომ შუა გულ ქურაში, აღვივებულ ნაკვერჩხლებზე უვნებლად ზის მისი შვილი და ღულუნებს, ვითარცა მტრედი. სიხარულით აღტაცებულმა დედამ შვილი საჩქაროდ გამოიყვანა ქურიდან და გულის ფანჯალით შეეკითხა: „ვინ გიღალატა შვილო, ვინ ჩაიდგა ფეხი შენს საცოდაობაში? ან რათ სულ არ დაიწვი და დაიდაგე ცვეცხლითა და ან რა სასწაულით გადარჩი შვილო, ვაი შენს დედასა! შვილმა ყოველივე უამბო დედას და ამასთანავე უთხრა ისიც რომ, ის უსათუოდ დაიწვოდა ქურაში თუ რომ ერთი ბრწყინვალედ მოსილი დედაკაცი არა, რომელიც აგრილებდა მას და თავის დროზე საზრდოსაც აწოდებდა. ეს საკვირველი ამბავი ელვის უსწრაფესად მოედო მთელს ქალაქსა. თვით იმპერატორმა იუსტინემ გაიგო რა ეს ამბავი ძლიერ გაუკვირდა და ბრძანა მონათვლა ორივე დედა-შვილისა. ხოლო მამა ყმაწვილისა, რომელიც არ დათანხმდა მონათვლაზე მეფის ბრძანებით, იქმნა შთავდებულ აღვზნებულ ქურაში. ეს სასწაული ეუწყა მთელს ქვეყანას. ამის შესახებ სწერენ საეკლესიო ისტორიკოსნი: (ევეგენი, წიგ. 4. თავი XXXIV, ევსევი. წიგნი 4. თავი XXXV. და ნიკიფორე წიგნი 17, თავი XXV).

IV

ივანე მესხი თავის („Духовный луч“-ში) აგვიწერს შემდეგ საყურადღებო ამბავს: „პალესტინის ერთმა ურწმუნო მხედართ უმფროსთაგანმა სახელად გავიმერმა მოისურვა თავყვანისცემა უფლის საფლავისა და გაეშურა ეკლესიისაკენ. ეკლესიის ეზოში მას მოეჩვენა ერთი ვებერთელა ვერძი (ყოჩი) ვებერთელა რქებით, რომელიც მიისწრაფის მისკენ სარქენად, დასაჯახებლად, რის გამო შეშინებული

გავიმერი უკანვე ბრუნდება. ამ დროს იქვე მყოფი ჯვარის მცველი მღვდელი აზარია ეკითხება:

—ბატონო, თქვენ აკი ეკლესიაში აპირებდით შესვლას? რათ ინებეთ უკან დაბრუნება?

—მინდოდა მაგრამ; ვერა ხედავ ამ ვებერთელა ყოჩსა, რომელიც ჩემსკენ მოიწვეს სარქენად? რათ გავიშვათ ეკლესიის ეზოში ასეთი საშიშარი ცხვარი? აზარიას გაუკვირდა ასეთი უცნაური პასუხი გავიმერისა და უთხრა: „ბატონო შებრძანდით ეკლესიაში, ჩვენ აქ არავითარი საშიშო ცხვარი არ გვყავს“, —გავიმერი ისევ გაემართა ეკლესიისაკენ, მაგრამ, ეკლესიის კარებში მას ისევ ის საშიშო ვერძი მოეჩვენა რე გამობრუნდა. გაოცებული აზარია კვლავ შეეკითხა გავიმერსა: ბატონო ნუ თუ კიდევ ვერძი გიშლით ეკლესიაში შესვლას?

—მიშლის, მერჩოლება და რაქნა?

—რა მარტო თქვენ გეჩვენებათ ეს საშიშო ვერძი და სხვებს კი-არა?.. მაგრამ აქ სულ სხვა ამბავია, ალბად დიდი რამ ცოდვა ამძიმებს თქვენს სულსა?

—შეიძლება აგრეც იყოს. მე დიდი ცოდვილი ვარ წინაშე ღვთისა მრავლითა უსჯულებითა ჩემითა.

—ქრისტიანი ბრძანდებით თუ სხვა სჯულისა?

—მე კერპთ მსახურივარ.

—გულით გსურსთ უფლის საფლავის თავყვანისცემა?

—ძლიერ გულით.

—თუ ასეა, მაშ ჯერ მოინათლეთ, შემდეგ მიიღეთ წმ. საიდუმლო ზიარება და აღვისრულდებით საწადელი; უთხრა აზარიამ. ამის შემდგომ გავიმერმა დაუყონებლივ აასრულა ყოველივე აზარიას თქმული რე დაუბრკოლებლად შევიდა ეკლესიაში და მოიწვიებთ თავყვანი სცა უფლის საფლავსა.

მლ. მიხეილ გავაშელიშვილი.

შ ი ნ ა ა რ ს ი:

სალიტერატურა განმარტება: სწორეთ მშვენიერი და მისაბაძელი წეს-წყობილება;—დეკ. დ. ლამბაშიძისა.—მწარე ფიქრები—სოფლის ხუცისა.—იმპერატორის ნიკოლოზ I-ს მოგზაურობა საქართველოში.—ისტორიული აღწერა მეტეხის ძველი ტარისა.—**სიტყვა**, რომლითაც აპრილის 23-ს ექ. ი. ს. ბეზირგანაშვილი მიესალმა ტირასპოლის რომის კათოლიკეთა ეპისკოპოსს ტფილისის საღვურზედ.—ახალი მოკეთე ტანჯული კაცობრიობისა.—მომაკვდავის გოდება (ლექსი) თ. როსტომ—გუფა ჩიქოვანის.—ჟურნალ-გაზეთებიდან.—ახალი ამბები და შენიშვნები.

სწავლა და მაცნეობა ჰრისტიანოზკიზ საჩუქრონოებასა და კეთილ-ჯნეოზაჲმ: საკვირველნი სასწაულნი, მომხდარნი წმ. საიდუმლო ზიარების დროს, მლ. მ. გ—ლისა.

რედაქტორ-გამომცემელი დეკ. **დ. ლამბაშიძე.**

Редакторъ-Издатель **П. Д. Гамбашидзе.**

Дозволено цензурою Архимандритъ Георгій 27 юня 1903г.

Типог. редакціи журн. „Пастыръ“ (П. Д. Гамбашидзе) въ Квирилахъ въ собет. домѣ.